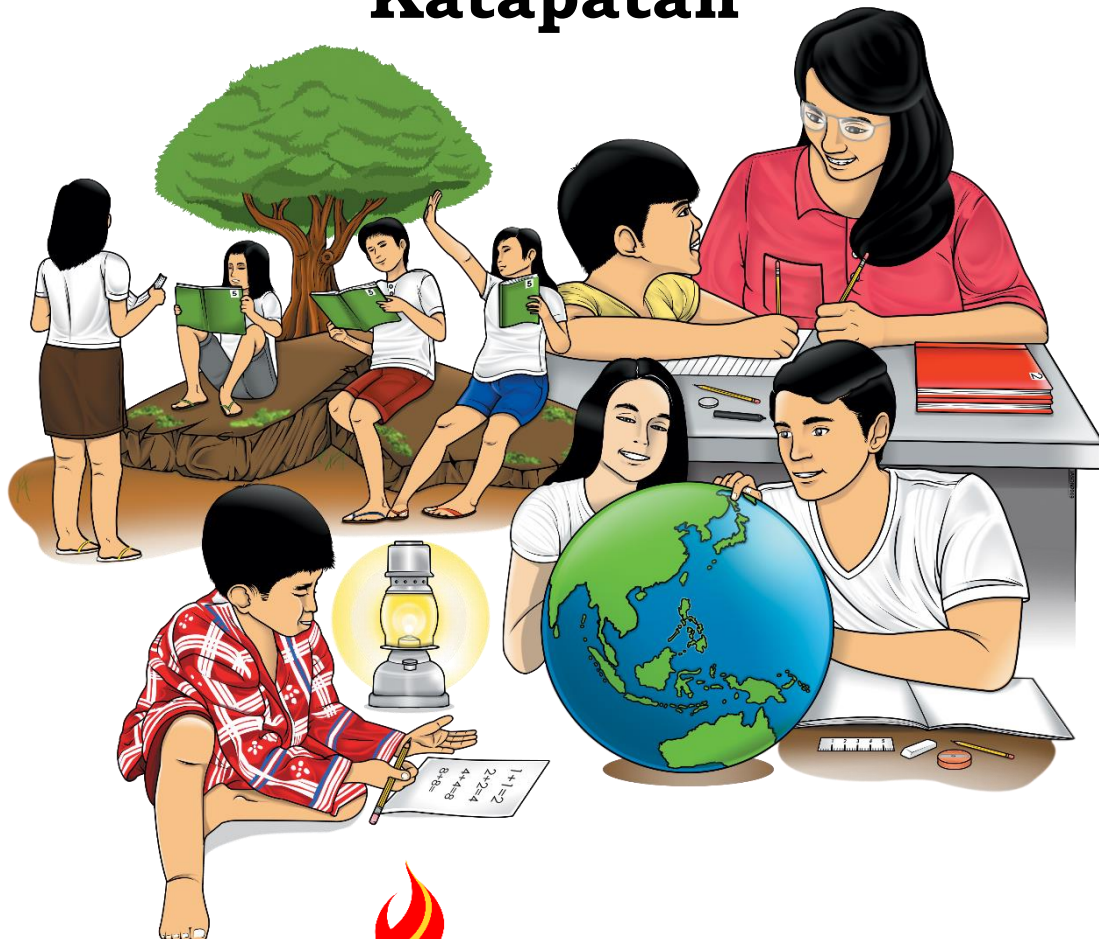

Edukasyon sa Pagpakatao

Ikaapat na Markahan–Modyul 42: Umiiral na Paglabag sa Katapatan

Edukasyon sa Pagpapakatao – Ikawalong Baitang
Alternative Delivery Mode
Ikaapat na Markahan – Modyul 42: Umiiral na Paglabag sa Katapatan
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Rashiel Joy Lepaopao, Sidlia M. Lecciones
Editor:	Emelinda L. Raza, Mark Lorenz C. Luib
Tagasuri:	Elizabeth M. Ysulan, Alejandro M. Saclolo Jr., Liberty B. Vertudazo, Michael C. Paso, Mark Lorenz C. Luib, Judith E. Ecoben, Jezzine F. Salar, Megie M. Lillo, John Rey C. Clarion
Tagaguhit:	Alim V. Eviota, Mark Lorenz C. Luib, Merlinda W. Malimit, Jay S. Mateo, Adonis P. Umipig, Jubell C. Cababat
Tagalapat:	Nerissa G. Ga, Mark Lorenz C. Luib, Blessy T. Soroyoroy
Tagapamahala:	Francis Cesar B. Bringas Isidro M. Biol Jr. Maripaz F. Magno Josephine Chonie M. Obseñares Lope C. Papeleras Michael C. Paso Juan Jr. L. Espina

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Caraga Region

Office Address: Teacher Development Center
J.P. Rosales Avenue Butuan City, Philippines 8600

Telefax No.: (085) 342-5969

Email Address: caraga@deped.gov.ph

Edukasyon sa Pagpakatao

**Ikaapat na Markahan – Modyul 42:
Umiiral na Paglabag sa
Katapatan**

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Ang katapatan ay pundasyon sa pagpapahalaga at prinsipyo ng tao. Ito ang magdadala sa kanya tungo sa pagkamit ng tagumpay at ganap na kasiyahan. Hindi lang ito tumutukoy sa pagsasabi ng totoo sa halip ay ang pagiging totoo o tapat sa sarili at sa iba kung sino ka, kung ano ang gusto at kailangan upang maging makabuluhan ang buhay. Naipakikita nito ang pagiging bukas mag-isip na nagpatatalas ng pang-unawa at nagbibigay daan upang makita ang lahat ng bagay na may kalinawan.

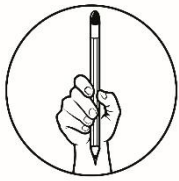
Kabaliktaran ng katapatan ay ang pagsisinungaling o panlilinlang na maaring magdudulot ng pagkalito at kawalan ng kredibilidad na makapipinsala sa sarili at sa kapwa. Maraming mukha ang pagsisinungaling, maaaring sa simple o hindi bihirang sitwasyon ay nagagawa ito ng isang tao. Kung minsan, nagsisinungaling ang isang kabataang gaya mo dahil sa inaakala mong tama ang kilos na ginawa o kaya naman ay hindi ka malayang makapaglahad ng saloobin sa mga taong nakapaligid sa iyo.

Mainam na malaman mong ano man ang mukha ng pagsisinungaling ang iyong ginawa ang iyong kilos ay laging nakaakibat sa iyong desisyon o pag-iisip kung ano ang mali o tama. Ngunit laging tandaan, ang mali ay mananatiling mali kahit marami ang gumagawa habang ang tama ay mananatiling tama kahit kaunti lamang ang gumagawa.

Bilang magulang ay dapat mapaunlad ang kakayahang kumilala sa mga umiiral na paglabag ng kabataan sa katapatan nang sa ganoon ay makahanap ng angkop na paraan sa pagtuturo sa anak sa kahalagahan ng pagiging matapat. Mahalaga din na makita ng kabataan ang mga paglabag sa katapatan upang mabigyan ang sarili ng pagkakataong mabago ang masamang kaugalian at makamtan ang tunay na kaligayahan.

Sa modyul na ito ay malilinang ang kasanayang pampagkatuto na:

- a. Nasusuri ang mga umiiral na paglabag ng mga kabataan sa katapatan. (EsP8-IIId-12.2)

Subukin

Maraming Pagpipilian

Panuto: Basahing mabuti ang bawat tanong o sitwasyon at piliin ang tamang sagot. Titik lamang ang isulat sa sagutang papel.

1. Malapit na ang nakatakdang araw ng proyektong ibinigay ng guro bagama't wala pang maisip na ideya si Alden kung paano ito gagawin. Upang makapasa ito sa itinakdang oras ay ginaya niya ang ginawang proyekto ng kanyang kaklase nang hindi nagpaalam. Kung isasaalang-alang ang birtud ng katapatan tama ba ang ginawa ni Alden?
  - A. Hindi, dahil ito ay paglabag sa katapatan
  - B. Oo, dahil nakapagpasa siya sa tamang oras
  - C. Hindi, dahil magagalit ang kanyang kaklase
  - D. Oo, dahil sa kuya rin naman niya ang ideyang iyon
2. Nahirapan si Tanya sa kanilang pagsusulit kaya nang lumabas ang kanilang guro kinalabit niya si Anton para mangopya sa sagot nito. Nakasunod ba sa birtud ng katapatan ang ikinilos ni Tanya?
  - A. Oo, dahil hindi niya alam ang sagot
  - B. Oo, dahil pumayag naman din ang kaklase
  - C. Hindi, wala siyang matutunan sa pangongopya
  - D. Hindi, dahil ang pangongopya ay isang pandaraya
3. Nasaksihan ni Danny ang ginawang pambubogbog ni Lino sa kanilang kaklaseng si Andres. Sa takot na mabaling sa kanya ang galit at madamay hindi na siya nagsumbong pa sa kanilang guro at nanahimik na lamang. Tama ba ang ikinilos ni Danny sa nasaksihang sitwasyon?
  - A. Oo, para makaiwas sa gulo o alitan ng iba
  - B. Oo, dahil baka siya ang pagagalitan ng guro
  - C. Hindi, dahil nabugbog si Andres ng walang kalaban-laban
  - D. Hindi, dahil tinago niya ang katotohanang dapat ipagbigay alam sa awtoridad.
4. Naabutan ni Dindy ang kanyang kaklase na kinukuha ang baong pera ni Janice. Isinumbong ni Dindy sa kanyang guro ang ginawang pagnanakaw ng kaklase. Masasalamatin ba sa ikinilos ni Dindy ang birtud ng katapatan?
  - A. Hindi, dahil ang pagnanakaw ay kawalan ng katapatan
  - B. Oo, dahil labag sa katapatan na pagtakpan ang katotohanan
  - C. Oo, dahil mali ang kanyang ginawang pagkuha ng perang di sa kanya
  - D. Hindi, dahil hindi siya dapat makialam sa problema ng kanyang mga kaklase

5. Bilang kabataan, ang mga sumusunod na pahayag ay tumutukoy sa kahalagahan ng pag-alam at pag-suri sa mga paglabag sa katapatan maliban sa isa: _____.
- A. Nakapagbibigay ng kalituhan sa sariling pananaw at prinsipyo ng kausap.
  - B. Nakapag-iisip kung paano pakitunguhan ang taong nanlilinlang.
  - C. Nakatutulong ang wastong hakbang upang maiwasan at hindi malinlang
  - D. Nakatutulong na mapanatili ang sariling pananaw habang nakikipag-usap sa tao.
6. Si Linda ay may nakitang *wallet* sa *school canteen* na naglalaman ng pera. Hindi niya ito isinauli sa may-ari dahil katwiran niya, siya ang nakakita, kaya siya narin ang magmamay-ari nito. Anong paglabag sa katapatan ang nagawa ni Linda?
- A. *Black lies*
  - B. *White lies*
  - C. *Selfish lying*
  - D. *Prosocial lying*
7. Nakalimutan ni Norma na magdala ng krayola na gagamitin sa kanilang *Art Class*. Dahil ayaw na niyang umuwi, ay agad niyang kinuha ang krayola at isinulat niya sa sisidlan nito ang kanyang pangalan habang hindi nakatingin si Tanya. Anong paglabag sa katapatan ang nagawa ni Norma?
- A. *Tacit dishonesty*
  - B. Pagsisinungaling
  - C. *Dishonest actions*
  - D. *Academic dishonesty*
8. Alas syete ng gabi nang dumating si Angela sa kanilang bahay kaya galit na nagtanong ang kanyang nanay kung saan siya galing at kung bakit ginabi ito. Dahil sa takot, ay nagdahilan itong galing sa silid-aklatan para sa pangkatang gawaing ibinigay ng guro sa halip na sabihing dumalo sila sa *birthday party* ng kaklase. Anong paglabag sa katapatan ang nagawa ni Angela?
- A. Pagpapanggap
  - B. Pagsisinungaling
  - C. Hindi pagsasalita
  - D. Akademikong pandaraya
9. Pinapayagan lamang na gumala si Dalia ng kanyang ina kapag kasama ang kaibigang si Rose. Isang araw nagpaalam si Dalia na aalis kasama si Rose ngunit ang hindi alam ng kanyang magulang ay nakipagkita lang pala si Dalia sa kanyang nobyo. Anong paglabag sa katapatan ang nagawa ni Dalia?
- A. *Black lies*
  - B. *White lies*
  - C. *Selfish lying*
  - D. *Prosocial lying*

10. Nahihirapan si Armail sa kanilang takdang-aralin kaya binayaran na lamang niya ng *load* si Jasmin kapalit ang pagsagot sa kanyang gawain. Anong paglabag sa katapatan na ipinakita ni Armail?
- A. Pandarambong
  - B. Pandaraya
  - C. Panlilinlang
  - D. Panunuhol
11. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng hindi agarang paglantad ng katotohanan?
- A. Sinira ni Inad ang damit ng kanilang katunggali bago ang patimpalak nang sa gayon ay hindi ito makasali.
  - B. Nagsumbong si Dhanian kay Blyn tungkol sa narinig niya sa kanilang mga kaklase na *trying hard* lang daw ito.
  - C. Pumasok si Shine sa klase ng kakambal na si Shane upang makapag-*exam* ito dahil ang kanyang kapatid ay may sakit.
  - D. Makalipas ang sampung taon ay hindi na nakayanan ng konsensya ni Andrew na itago sa kapatid ang katotohanang magkaiba sila ng ama.
12. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng pananabotahe?
- A. Pagsira sa isinumiteng proyekto ng kaklase
  - B. Pagkopya sa sagot ng iba tuwing may pasulit
  - C. Pagbabayad kapalit ang paggawa ng proyekto
  - D. Pagpayag ng kaklase na kopyahin ang kanyang sagot
13. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng *dark lies*?
- A. Hindi pagsagot sa anumang tanong ng guro
  - B. Pagsasawalang bahala sa mga akademikong gawain
  - C. Pagkuha o pagtingin sa test paper ng guro bago ang pasulit
  - D. Itinanggi mong nag-*shoplift* ka ng item sa halip ay nagturo ka ng ibang tao
14. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng direktang pagsisinungaling?
- A. Nagsumbong si Jane kay Mae tungkol sa pagnanakaw ng kanilang kaklase.
  - B. Ibinalita ni Joy sa mga kaklase na si Cris umano ang dahilan kung bakit siya bumagsak sa *exam* kung kaya ay nagkasiraan silang dalawa.
  - C. Nagkasakit si Lea ng ilang linggo kung kaya hindi ito nakapasok sa klase bagama't ipinamalita ni Grace na ito ay nagbabakasyon kasama ang nobyo.
  - D. Dinadahilan ni Roy sa kanyang magulang na bumagsak siya sa asignaturang matematika dahil naiwala ng guro ang kanyang ipinasang proyekto.

15. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng hindi pagtupad sa pangako?

- A. Nalaman ni Lenilyn na pinagtataksilan siya ng kanyang kasintahan kung kaya ay hiniwalayan niya ito at ipinangako sa sariling hindi na siya makipag-ayos.
- B. Naglahad ng pagmamahal si Jess sa kanyang kasintahan at pinangakuang papakasalan ngunit umabot na lang ng sampung taon ay hindi pa ito nag-aalok ng kasal.
- C. Pinangakuan ni Anabelle ang kapatid na ipagbibili niya ito ng damit kung kaya ay ginamit nito ang bago niyang biling damit para sa sarili na naging dahilan ng kanilang alitan.
- D. Niyaya ni Neri ang kanyang mga kaibigan na dumalo sa kanyang kaarawan na gaganapin sa susunod na araw ngunit, hindi sila nakarating dahil sa mahalagang pagpupulong.

Aralin

1

Umiiral na Paglabag sa Katapatan

“Panatilihing maging matapat sa lahat ng oras upang magkaroon ka ng tahimik na bukas”

-Anonymous

Balikan

Ngayon, may inihanda akong gawain hinggil sa nakaraang modyul bilang tanda na may lubos kang pagkatuto. Alam kong kayang-kaya mo ito kaibigan! Ngayon pa lang binabati na kita.

Gawain 1: Kabutihang Handog!

Panuto: Punan ang regalo ng limang kabutihang nagawa mo sa iyong kapwa. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Kabutihang Handog
sa Kapwa

1.
2.
3.
4.
5.

Rubrik sa mga Nagawang Kabutihan sa Kapwa

Pamantayan	Napakahusay (10 puntos)	Mahusay (7 puntos)	Nangangailangan ng Pag-unlad (5 puntos)
Nilalaman ng Sagot	Nakatala ng limang kabutihan na nagawa sa kapwa	Nakatala ng apat na kabutihang nagawa sa kapwa	Nakatala ng tatlong kabutihan na nagawa sa kapwa

Mga Tala para sa Guro

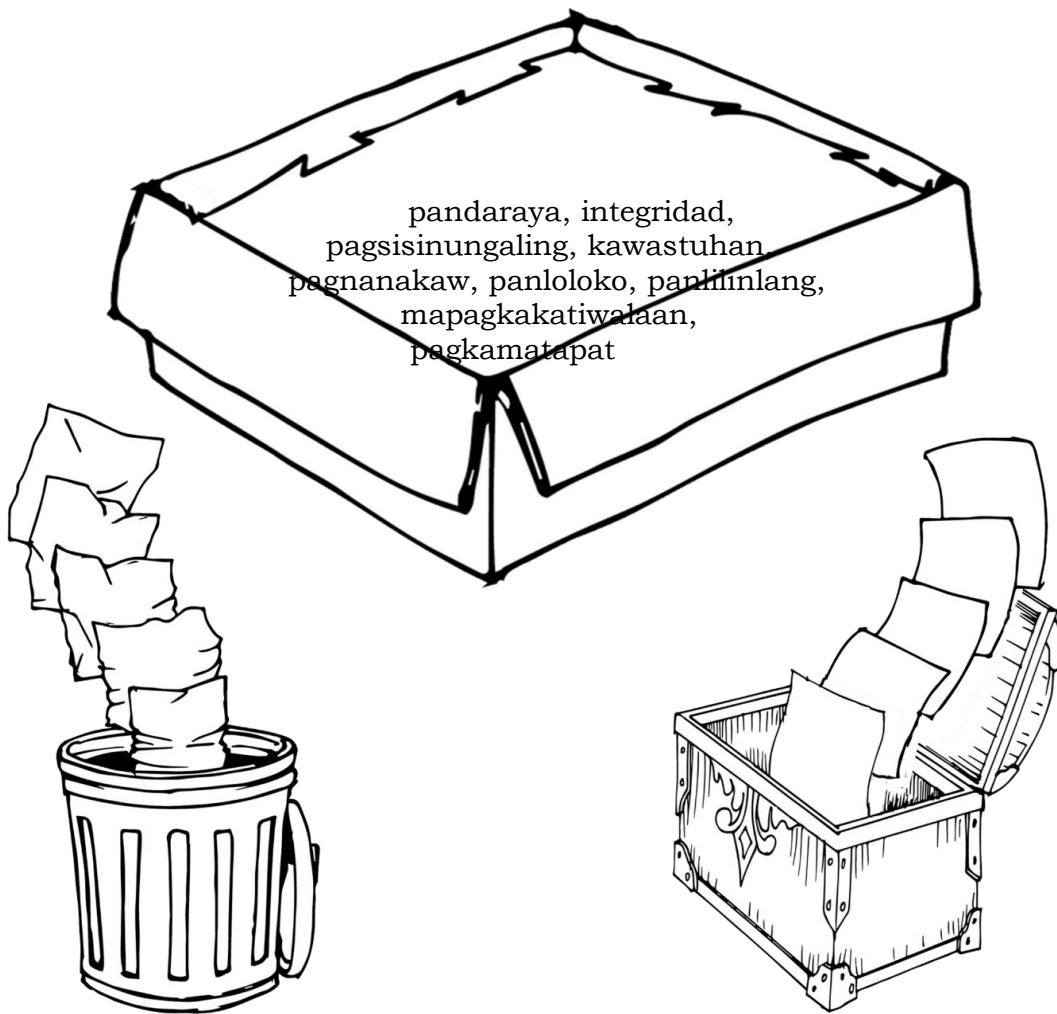
Kung matagumpay na naisagawa ng bata ang gawaing nasa ***Balikan*** ay hayaan siyang magpatuloy sa kasunod na gawain. Hindi naman, pabalikan ang sinundang modyul.

Tuklasin

Gawain 2: Itapon mo!

Panuto: Suriin ang mga salitang nasa kahon. Isulat sa *treasure box* ang mga salitang may kaugnayan sa katapatan at sa basurahan naman ang mga salitang may kaugnayan sa kawalan ng katapatan at pagnilayan ang mga gabay na tanong. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Gabay na tanong:

1. Aling lalagyan ng mga salita ang dapat na pahahalagahan? Pangatwiranan.
2. Aling lalagyan ang hindi dapat papairalin? Pangatwiranan.
3. Nakagawa ka na ba ng paglabag sa katapatan gaya ng mga nakasulat sa basurahan? Bakit?

Suriin

Alin nga ba ang dapat at alin ang hindi karapat-dapat?

Kung babalikan ang bahaging **Tuklasin** ay napangkat mo ang mga salitang may kaugnayan sa katapatan at mga paglabag sa katapatan. Ang mga salitang nasa treasure box ay kayamanan ng tao na dapat malinang, maisabuhay at mapahahalagahan gaya ng sumusunod: integridad, kawastuhan, pagkamatapat at pagka-mapagkakatiwalaan. Ito ang mga hindi materyal na kayamanan ng tao na magiging puhunan sa pagkamit ng tunay na kaligayahan at maayos na buhay. Samantalang ang nasa basurahan ay mga gawi ng tao na hindi dapat ipagpatuloy at kailangang itapon sapagkat ito ay hindi kailangan, hindi tama at nagpapakita ng paglabag sa katapatan (pandaraya, pagsisinungaling, pagnanakaw, panlilinlang, at panloloko) na maaaring makasisira sa buhay ng tao at mas makapagpalala sa isang problema.

Sa bawat araw na pakikibaka ng tao sa buhay ay palaging sinusubok ang katatagan ng kanyang katapatan. Ang tao ay nakapagsinungaling sa iba't ibang kadahilanan. Gayunpaman, ang pinaka-karaniwang motibo ay ang pag-iwas sa kaparusahan, pagprotekta sa sarili o sa iba sa kapahamakan, pagsasapribado ng buhay, pag-iwas sa pagkabigo at marami pang iba. Sa kabila nito, hindi dapat na lumaganap ang kawalan ng katapatan upang mapairal sa lipunan ang katotohanan. Sinasabing maraming buhay ang nasisira at mga taong naging biktima ng kawalan ng katapatan kung kaya't ang lahat ng ito ay maaari ding nag-uugat sa pagkakaroon ng mababang kamalayan sa mga umiiral na mga paglabag sa katapatan.

Ang pagkakaroon ng isang mataas na kamalayan ukol sa mga paglabag sa katapatan ay nakatutulong sa pagpapanatili ng sariling pananaw kapag nakikipag-usap sa hindi tapat na tao. Habang sinusubukan nitong magsagawa ng aksyon ng panlilinlang tayo ay nakapag-iisip kung paano ito pakikitunguhan at anong tamang hakbang na gagawin. Bilang kabataan ay nararapat na magkaroon ng mataas na kamalayan sa mga bagay na may kaugnayan sa katapatan upang hindi malagay sa alanganin at mahubog ang sarili sa kabutihan. Sa madaling salita, kailangang maging mapanuri sa mga gawi at kilos na maaaring nagpapakita ng paglabag ng kabataan sa katapatan upang ito ay ganap na maiiwasan.

Ilan sa mga umiiral na paglabag ng kabataan sa katapatan ay ang sumusunod:

1. Pagsisinungaling

- A. Pagsisinungaling upang mapangalagaan o matulungan ang ibang tao na hindi mapahamak (**Prosocial Lying**)

Halimbawa:

Nagsinungaling si Roseh sa magulang ni Dalia na sila ay magkasamang gumawa ng proyekto ngunit ang totoo ay pumunta lamang sila ng mall para samahan si Dalia na makipagkita sa kanyang nobyo.

- B. Pagsisinungaling upang isalba ang sarili, upang maiwasan na mapahiya, masisi o maparusahan **(Self-Enhancement Lying)**.

Halimbawa:

Nagsinungaling si Dalia sa kanyang magulang na pupunta sa bahay nila Roseh para gumawa ng proyekto ngunit ang totoo ginamit niya lamang itong dahilan upang makaalis siya ng bahay at makipagkita sa kanyang nobyo dahil kung magsasabi ito ng totoo ay tiyak na mapapagalitan ng magulang.

- C. Pagsisinungaling upang protektahan ang sarili kahit pa makapinsala ng ibang tao **(Selfish Lying)**.

Halimbawa:

Nakita ni Dindy na ginugulpi ng kanyang buskador na mga kaklase si Dindo. Humihingi ito ng tulong dahil alam nitong nakita ni Dindy ang tunay na pangyayari. Nagsumbong si Dino sa kanilang guro. Ipinatawag ang mga sangkot sa gulo at si Dindy. Tinanong ng guro si Dindy kung totoo ba ang sinasabi ni Dino ngunit dahil sa takot na gulpihin rin ito ay mas pinili ni Dindy na sabihin ang kabaliktaran nang pangyayari.

- D. Pagsisinungaling upang sadyang makasakit ng kapwa **(Antisocial Lying)**.

Halimbawa:

Hindi payag ang mga magulang ni Dalia sa relasyon nila ni Anton. Isa lamang ang naisip niyang paraan upang maayos ang kanyang relasyon sa mga magulang. Kaya, nakipagkita siya sa nobyo at ipinagtapat na hindi na niya ito gusto at marami pa siyang plano sa buhay.

- E. Direktang Pagsisinungaling **(Straight-up Lying)** - pagsasalita na may pagmamalabis at pagbabawas ng mga detalye.

Halimbawa:

Nagkomentaryo si Jeah sa kasuotan ni Vera, isang campus beauty sa kaklaseng si Joane. Ngunit ang hindi alam ni Jeah ay ipinagsabi rin pala ito ni Joane sa ibang kaklase at umabot ang chismis kay Vera. Ang masaklap nadagdagan ng ibang detalye at naakusahan si Jeah naninira kay Vera dahil sa ipinagsasabi ni Joane.

F. **White Lies** - ang pagsisinungaling tungkol sa isang maliit na bagay na sinasabi ng isang tao upang maiwasan na masaktan ang damdamin ng iba.

Halimbawa:

Nagluto ng pagkain si Ana para sa kanyang kaklaseng si Leah. Para kay Ana ito ang pinakamasarap na naluto niyang cupcake ngunit nang matikman ni Leah ay hindi niya masyadong nagustuhan ang lasa pero upang hindi masaktan ang kaibigan ay sinabi niyang napakasarap ng niluto na cupcake at tiyak na huhusay pa ito kung pagbubutihan pa ang pagluluto.

G. **Black Lies** - pagsisinungaling upang makakuha ng pansariling benipisyo mula sa iba o pansasamantala.

Halimbawa:

Alam ni Esma na mayaman ang pamilya ng kanyang kaklaseng si Becca kung kaya kinaibigan niya ito. Naging malapit sila at sa tuwing nagbabakasyon o proyekto sa paaralan ay hindi nakakalimutan ni Becca na pasalubungan o tulongan sa mga gamit na kailangan sa pag-aaral si Esma dahil alam niyang mabait ito sa kanya at nag-iisang kaibigan sa paaralan ngunit ang totoo ay kinaibigan lamang siya ni Esma dahil sa kanilang estado sa buhay.

2. **Academic Dishonesty** - anumang uri ng pandaraya na nangyayari na may kaugnayan sa mga pang-akademikong gawain tulad ng pasulit. Ilan sa mga ito ay ang sumusunod:

A. **Plagiarismo (Plagiarism)** - ang pagkuha at paggamit ng ideya ng iba na walang pahintulot o pagkilala sa nagmamay-ari.

Halimbawa:

Dahil sa pagsikat ng vlogging sa inyong lugar ay gumawa ka rin ng iyong sariling vlog at gumamit ka ng hindi nagpapaalam sa may-ari ng mga musika, larawan dahil alam mong makatutulong ito sa para mas pumatok ang content ng iyong vlog.

B. **Panlilinlang (Deception)** - pagbibigay ng maling impormasyon o pagdadahilan sa tagapagturo na may kaugnayan sa akademikong gawain. Halimbawa, pagpasa o pag-angkin ng proyekto na gawa o pagmamay-ari ng iba.

Halimbawa:

Isa sa naging gawain ninyo sa paaralan ay sumulat ng sanaysay. Marami kayong gawain sa module sa iba pang asignatura, kaya naisipan mong magsaliksik ng sanaysay at ito ang iyong ipinasa bilang katuparan ng iyong pangangailangan sa asignatura.

- C. **Pagdaraya (*Cheating*)** - anumang pagtatangka na magbigay o makakuha ng tulong sa isang pang-akademikong gawain. Halimbawa, pagpapakopya ng sagot sa kaklase.

Halimbawa:

Nagsagawa ng isang pagsusulit ang inyong guro sa Matematika, nag-aral ka ngunit hindi mo kinaya ang pagsusulit kung kaya tinapik mo ang iyong kaklase para itaas ang kanyang sagutang papel nang makopya mo ang kanyang mga sagot sa pasulit.

- D. **Sabotahe (*Sabotage*)** - anumang pagkilos upang makalamang sa gawa ng iba. Halimbawa, pagsira sa proyekto ng iba para mas magandang tingnan ang kanilang gawa at makakuha ng malaking marka.

Halimbawa:

Bilang proyekto sa asignaturang Agham, pinalikha ng modelo ng volcanic eruption ang klase nina Jessa. Alam niyang ang kanilang grupo ang makapagbibigay ng pinakamagandang proyekto, ngunit nang dumating na ang araw ng pagpasa ay napagtanto niyang mas maganda ang nagawang modelo ng kabilang grupo. Kaya, inutusan ni Jessa ang kagrupong lalaki na sadyaing buhusan ng tubig nang masira ang proyektong ipapasa ng kabilang pangkat.

- E. **Panloloko (*Forgery or Falsification of documents*)** - anumang kilos ng paggamit, imitasyon o panggagaya at pagnanakaw ng mga maling dokumento, impormasyon at lagda para makapanlinlang ng iba. Halimbawa, panggagaya sa lagda ng guro para mapagtibay ang ginawang *Student Report Card*.

Halimbawa:

Gumawa si Rose at Dalia sa mall, upang hindi sila maging absent sa klase ay gumawa sila ng excuse letter na naglalaman ng dahilang may lagnat sila kaya hindi makapasok sa paaralan. Para ito ay maging kapani-paniwala ay ginawa nila ang lagda ng kanilang mga magulang.

- F. **Panunuhol (*Bribery*)** - panunuhol sa sinumang pwedeng gumawa ng kanyang hinihinging pabor kaugnay sa gawaing pang-akademiko. Halimbawa, panunuhol sa kaklaseng gagawa ng kanyang takdang-aralin at mga proyekto.

Halimbawa:

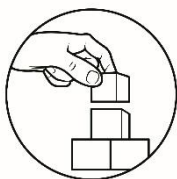
Wala kang talento sa pagguhit kaya nakipag-usap ka sa iyong kaklaseng magaling magdrawing na iguhit ka rin ng obra at babayaran mo siya sa halagang Php 50 dahil nakatakda itong ipasa bukas sa asignaturang Arts.

3. **Pagpapanggap (*Dishonest Actions*)** - pagpapanggap sa pamamagitan ng kilos, pananamit at ekspresyon ng mukha. Halimbawa, impostor, magnanakaw at palakaibigang *pick pocketers*.
4. ***Withholding*** - ang hindi agarang paglalantad ng katotohanan na lubhang mahalaga. Halimbawa, ang hindi agad pagsasabi ng anak tungkol sa iniindang sakit hanggang sa ito ay lumubha.
5. **Hindi pagsasalita (*Tacit Dishonesty*)** - pagwawalang imik o hindi pagsasalita tungkol sa isang bagay at hinahayan ang tagapakinig na maniwala kung ano ang sa tingin nito ang katotohanan. Halimbawa, alam mong hindi maganda ang produktong nabili sa isang tindahan ngunit dahil gusto mong makapaghiganti sa pagkasayang ng iyong pera ay hindi mo pinayuhan ang mga kaklase kung kaya sa parehong tindahan rin sila bumili ng naturang produkto.
6. **Hindi pagtupad sa mga pangako (*broken promises*)** - ang hindi pagsasakilos sa mga binitawang salita. Halimbawa, nangako ka sa iyong mga magulang na pagbubutihan ang pag-aaral at iiwasan na ang pagbabarkada ngunit hanggang ngayon ay mababa pa rin ang iyong nakukuhang marka at mas napapasama ka pa sa maling kaibigan.

Ang paggawa ng nakasasama sa kapwa ay paglabag sa katapatan. Kailangang malaman na ang paggawa ng hindi tama sa kapwa ay nakasasama sa sarili pati na rin sa mga taong nakapaligid sa iyo. Bilang kabataan ay may tungkuling palaganapin ang kabutihan at hindi ang kasamaan, kung may mga paglabag sa katapatan man na nagawa sa nakalipas, nawa ay pagsikapang may matutunan sa bawat pagkakataong [ito](#).

Isaisip at isapuso na ang pagkakaroon nang maayos na pakikitungo sa kapwa at matiwasay na pamumuhay ay makakamtan kung mangingibabaw ang katapatan.

Pagyamanin

Gawain 3: Hanap-Salita!

Panuto: Hanapin at bilugan ang sampung salita na may kaugnayan sa umiiral na paglabag ng kabataan sa katapatan. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

A	I	N	T	E	G	R	I	D	A	D
P	B	S	J	L	A	M	E	O	P	N
A	C	K	E	D	E	K	N	P	O	P
G	E	A	K	T	P	A	A	A	G	A
N	T	T	A	A	V	T	R	N	A	N
A	D	U	L	P	O	I	I	L	G	D
N	V	W	A	A	V	W	R	I	I	A
A	N	I	U	T	U	A	I	N	R	R
K	M	R	A	C	W	L	S	L	B	A
A	A	A	H	J	L	A	N	A	M	Y
W	Q	N	U	I	O	A	B	N	A	A
A	E	U	N	T	A	N	A	G	R	M
S	A	D	F	G	J	K	L	E	E	E
S	I	N	U	N	G	A	L	I	N	G
U	E	T	H	O	A	S	J	I	L	L
P	A	N	L	O	L	O	K	O	K	A
U	G	E	L	A	J	E	U	W	L	O
L	K	A	W	A	S	T	U	H	A	N

Gabay na Tanong:

1. Alin sa mga sumusunod na paglabag sa katapatan ang iyong nagawa? Ano ang kinahinatnan nito?

Gawain 4: Suri-Sitwasyon!

Panuto: Suriin at tukuyin ang mga umiiral na paglabag sa katapatan na ipinapakita sa sumusunod na sitwasyon at pangatwiran ang sagot. Pagkatapos isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Gustong-gusto ni Jhonny na matapos agad ang kanyang proyekto kung kaya ay pinakiusapan niya ang isang kaklase na gawin ito kapalit ng pera at dahil sa matinding pangangailangan pumayag naman ito agad. Tama ba ang ginawa ni Jhonny? Pangatwiran.

Umiiral na paglabag sa katapatan:

2. Bagong bukas ang ukay-ukayan ni Brenda at gusto niya itong maibenta agad. Bawat kostumer na papasok at namimili ay palagi niyang sinasabing, “Ma’am first class ang ukay-ukay ko, Pili na suki! Brandnew ito, bagong bukas pa. Sir, Original po ‘yang sapatos, kunin n’yo na po ba?” at marami pang magagandang salita na hindi totoo tungkol sa kanyang produkto. Tama ba ang ginawa ni Brenda? Pangatwiran.

Umiiral na paglabag sa katapatan:

3. Akmang nilapitan at nginitian ni Arlou ang yayamaning babae na nakatayo sa labas ng simbahan. Naniwala ang babae na masyadong palakaibigan ang lalaking ito kasi ngumingiti kahit sa hindi pa niya kakilala bagama’t hindi namalayan ng babae na natangay na nito ang selpon na nakalagay sa kanyang likurang bulsa. Tama ba ang ginawa ni Arlou?

Umiiral na paglabag sa katapatan:

Gawain 5: Matapat Ako!

Panuto: Magtala ng talo (3) hanggang limang (5) naging paglabag sa katapatan na iyong nagawa. Isulat ang kasagutan sa talahanayan batay sa kung anong pagsisinungaling ito napabilang. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Pagsisinungaling (<i>Lying</i>)	<i>Academic Dishonesty</i>	Pagpapanggap (<i>Dishonest Action</i>)

Isaisip

Gawain 6: Ihanay Mo!

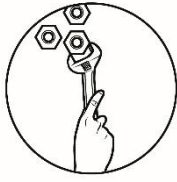
Panuto: Ihanay ang sumusunod na mga parirala o salita na may kaugnayan sa mga uri ng umiiral na paglabag ng kabataan sa katapatan. Matapos ang gawain ay sagutin ang ilang katanungan sa ibabang bahagi. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Prosocial Lying	Plagiarism	Impostor
Magnanakaw	Deception	Self-Enhancement Lying
Cheating	Selfish Lying	White Lies
Antisocial Lying	Sabotage	Straight-up Lying
Forgery	Bribery	Black Lies
		palakaibigang pick pocketers

Pagsisinungaling	Academic Dishonesty	Dishonesty Action

Gabay na Tanong:

1. Ano ang maaaring maging bunga ng mga paglabag sa katapatan na ito sa sarili at sa kapwa? Magbigay ng halimbawa. _____
2. Sa iyong personal na karanasan, may pagkakataon ba na hindi ka naging tapat? Kung oo, ano ang naging resulta nito? _____
3. Sa iyong palagay, ano ang magiging bunga kung magiging matapat ang bawat kabataan na tulad mo sa tuwina? _____

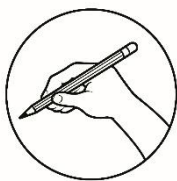

Isagawa

Gawain 7: Gawi ng Kapwa Ko, Batid Ko!

Panuto: Magsagawa ng isang pagsusuri sa tahanan o lipunang kinabibilangan. Magtala ng sampung (10) pangyayari o sitwasyon na obserbahan na nagpapakita ng paglabag ng kabataan sa katapatan. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Sa tahanan	Sa lipunan

Tayahin

Maraming Pagpipilian

Panuto: Basahin mabuti ang bawat tanong o sitwasyon at piliin ang tamang sagot.
Titik lamang ang isulat sa sagutang papel.

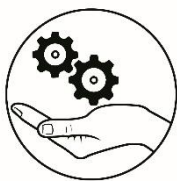
1. Si Linda ay may nakitang *wallet* sa *school canteen* na naglalaman ng pera. Hindi niya ito isinauli sa may-ari dahil katwiran niya, siya ang nakakita, kaya siya narin ang magmamay-ari nito. Anong paglabag sa katapatan ang nagawa ni Linda?
  - A. *Black lies*
  - B. *White lies*
  - C. *Selfish lying*
  - D. *Prosocial lying*
2. Nakalimutan ni Norma na magdala ng krayola na gagamitin sa kanilang *Art Class*. Dahil ayaw na niyang umuwi, ay agad niyang kinuha ang krayola at isinulat niya sa sisidlan nito ang kanyang pangalan habang hindi nakatingin si Tanya. Anong paglabag sa katapatan ang nagawa ni Norma?
  - A. *Tacit dishonesty*
  - B. Pagsisinungaling
  - C. *Dishonest actions*
  - D. *Academic dishonesty*
3. Alas syete ng gabi nang dumating si Angela sa kanilang bahay kaya galit na nagtanong ang kanyang nanay kung saan siya galing at kung bakit ginabi ito. Dahil sa takot, ay nagdahilan itong galling sa silid-aklatan para sa pangkatang gawaing ibinigay ng guro sa halip na sabihing dumalo sila sa *birthday party* ng kaklase. Anong paglabag sa katapatan ang nagawa ni Angela?
  - A. Pagpapanggap
  - B. Pagsisinungaling
  - C. Hindi pagsasalita
  - D. Akademikong pandaraya
4. Pinapayagan lamang na gumala si Dalia ng kanyang ina kapag kasama ang kaibigang si Rose. Isang araw nagpaalam si Dalia na aalis kasama si Rose ngunit ang hindi alam ng kanyang magulang ay nakipagkita lang pala si Dalia sa kanyang nobyo. Anong paglabag sa katapatan ang nagawa ni Dalia?
  - A. *Black lies*
  - B. *White lies*
  - C. *Selfish lying*
  - D. *Prosocial lying*

5. Nahihirapan si Armail sa kanilang takdang-aralin kaya binayaran na lamang niya ng *load* si Jasmin kapalit ang pagsagot sa kanyang gawain. Anong paglabag sa katapatan na ipinakita ni Armail?
- A. Pandarambong
  - B. Pandaraya
  - C. Panlilinlang
  - D. Panunuhol
6. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng hindi agarang paglantad ng katotohanan?
- A. Sinira ni Inad ang damit ng kanilang katunggali bago ang patimpalak nang sa gayon ay hindi ito makasali.
  - B. Nagsumbong si Dhania kay Blyn tungkol sa narinig niya sa kanilang mga kaklase na *trying hard* lang daw ito.
  - C. Pumasok si Shine sa klase ng kakambal na si Shane upang makapag-*exam* ito dahil ang kanyang kapatid ay may sakit.
  - D. Makalipas ang sampung taon ay hindi na nakayanan ng konsensya ni Andrew na itago sa kapatid ang katotohanang magkaiba sila ng ama.
7. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng pananabotahe?
- A. Pagsira sa isinumiteng proyekto ng kaklase
  - B. Pagkopya sa sagot ng iba tuwing may pasulit
  - C. Pagbabayad kapalit ang paggawa ng proyekto
  - D. Pagpayag ng kaklase na kopyahin ang kanyang sagot
8. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng *dark lies*?
- A. Hindi pagsagot sa anumang tanong ng guro
  - B. Pagsasawalang bahala sa mga akademikong gawain
  - C. Pagkuha o pagtingin sa test paper ng guro bago ang pasulit
  - D. Itinanggi mong nag-*shoplift* ka ng item sa halip ay nagturo ka ng ibang tao
9. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng direktang pagsisinungaling?
- A. Nagsumbong si Jane kay Mae tungkol sa pagnanakaw ng kanilang kaklase.
  - B. Ibinalita ni Joy sa mga kaklase na si Cris umano ang dahilan kung bakit siya bumagsak sa *exam* kung kaya ay nagkasiraan silang dalawa.
  - C. Nagkasakit si Lea ng ilang linggo kung kaya hindi ito nakapasok sa klase bagama't ipinamalita ni Grace na ito ay nagbabakasyon kasama ang nobyo.
  - D. Dinadahilan ni Roy sa kanyang magulang na bumagsak siya sa asignaturang matematika dahil naiwala ng guro ang kanyang pipinasang proyekto.

10. Alin sa mga sumusunod na sitwasyon ang nagpapakita ng hindi pagtupad sa pangako?
- A. Nalaman ni Lenilyn na pinagtataksilan siya ng kanyang kasintahan kung kaya ay hiniwalayan niya ito at ipinangako sa sariling hindi na siya makipag-ayos.
  - B. Naglahad ng pagmamahal si Jess sa kanyang kasintahan at pinangakuang papakasalan ngunit umabot na lang ng sampung taon ay hindi pa ito nag-aalok ng kasal.
  - C. Pinangakuan ni Anabelle ang kapatid na ipagbibili niya ito ng damit kung kaya ay ginamit nito ang bago niyang biling damit para sa sarili na naging dahilan ng kanilang alitan.
  - D. Niyaya ni Neri ang kanyang mga kaibigan na dumalo sa kanyang kaarawan na gaganapin sa susunod na araw ngunit, hindi sila nakarating dahil sa mahalagang pagpupulong.
11. Malapit na ang nakatakdang araw ng proyektong ibinigay ng guro bagama't wala pang maisip na ideya si Alden kung paano ito gagawin. Upang makapasa ito sa itinakdang oras ay ginaya niya ang ginawang proyekto ng kanyang kaklase nang hindi nagpaalam. Kung isasaalang-alang ang birtud ng katapatan tama ba ang ginawa ni Alden?
- A. Hindi, dahil ito ay paglabag sa katapatan
  - B. Oo, dahil nakapagpasa siya sa tamang oras
  - C. Hindi, dahil magagalit ang kanyang kaklase
  - D. Oo, dahil sa kuya rin naman niya ang ideyang iyon
12. Nahirapan si Tanya sa kanilang pagsusulit kaya nang lumabas ang kanilang guro kinalabit niya si Anton para mangopya sa sagot nito. Nakasunod bas a birtud ng katapatan ang ikinilos ni Tanya?
- A. Oo, dahil hindi niya alam ang sagot
  - B. Oo, dahil pumayag naman din ang kaklase
  - C. Hindi, wala siyang matutunan sa pangongopya
  - D. Hindi, dahil ang pangongopya ay isang pandaraya
13. Nasaksihan ni Danny ang ginawang pambubogbog ni Lino sa kanilang kaklaseng si Andres. Sa takot na mabaling sa kanya ang galit at madamay hindi na siya nagsumbong pa sa kanilang guro at nanahimik na lamang. Tama ba ang ikinilos ni Danny sa nasaksihang sitwasyon?
- A. Oo, para makaiwas sa gulo o alitan ng iba
  - B. Oo, dahil baka siya ang pagagalitan ng guro
  - C. Hindi, dahil nabugbog si Andres ng walang kalaban-laban
  - D. Hindi, dahil tinago niya ang katotohanang dapat ipagbigay alam sa awtoridad.

14. Naabutan ni Dindy ang kanyang kaklase na kinukuha ang baong pera ni Janice. Isinumbong ni Dindy sa kanyang guro ang ginawang pagnanakaw ng kaklase. Masasalamatin ba sa ikinilos ni Dindy ang birtud ng katapatan?
- A. Hindi, dahil ang pagnanakaw ay kawalan ng katapatan
  - B. Oo, dahil labag sa katapatan na pagtakpan ang katotohanan
  - C. Oo, dahil mali ang kanyang ginawang pagkuha ng perang di sa kanya
  - D. Hindi, dahil hindi siya dapat makialam sa problema ng kanyang mga kaklase
15. Bilang kabataan, ang mga sumusunod na pahayag ay tumutukoy sa kahalagahan ng pag-alam at pag-suri sa mga paglabag sa katapatan maliban sa isa: _____.
- A. Nakapagbibigay ng kalituhan sa sariling pananaw at prinsipyo ng kausap.
  - B. Nakapag-iisip kung paano pakitunguhan ang taong nanlilinlang.
  - C. Nakatutulong ang wastong hakbang upang maiwasan at hindi malinlang
  - D. Nakatutulong na mapanatili ang sariling pananaw habang nakikipag-usap sa tao.

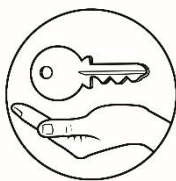
Karagdagang Gawain

Gawain 8: Repleksyon Ko!

Panuto: Gumawa ng isang repleksyon tungkol sa natutunan sa mga naging paglabag mo sa katapatan bilang kabataan at gawing batayan ang rubrik sa pagsulat ng repleksyon. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Rubrik sa Pagsulat ng Repleksyon

Krayterya	Higit na inaasahan 10 puntos	Nakamit ang inaasahan 8 puntos	Bahagyang nakamit ang inaasahan 6 puntos	Hindi nakamit ang inaasahan 4 puntos
Nilalaman	Nakatala ng limang aral na natutunan mula sa karanasang kakikitaan ng paglabag sa katapatan	Nakatala ng apat na aral na natutunan mula sa karanasang kakikitaan ng paglabag sa katapatan	Nakatala ng tatlong aral na natutunan mula sa karanasang kakikitaan ng paglabag sa katapatan	Nakatala ng dalawang aral na natutunan mula sa karanasang kakikitaan ng paglabag sa katapatan
Kayarian ng Sanaysay	Binubuo ang sanaysay ng 5-6 na pangungusap sa Simula, Gitna at Wakas	Binubuo ang sanaysay ng 3-4 na pangungusap sa Simula, Gitna at Wakas	Binubuo ang sanaysay ng 2-1 na pangungusap sa Simula, Gitna at Wakas	Hindi wasto ang anyo/kayarian ng isinulat na sanaysay
Organisasyon ng mga kaisipan	Organisado at may malinaw na kaisahan ang daloy ng paglalahad ng kaisipan sa repleksyon	Malinaw ang paglalahad ng kaisipan sa repleksyon	Hindi masyadong malinaw ang paglalahad ng kaisipan sa repleksyon	Walang kaayusan ang paglalahad ng kaisipan sa repleksyon
Kabuoang Puntos = 25				

Susi sa Pagwawasto

<p style="text-align: center;">Subukin</p> <p>1. A 2. D 3. D 4. B 5. A 6. C 7. C 8. B 9. C 10. D 11. D 12. A 13. D 14. C 15. A</p>	<p style="text-align: center;">Pagyamanin</p> <p>Gawain 3</p> <ol style="list-style-type: none"> integridad kawastuhan tapat katuwiran katiwalaan pandaraya sinungaling pagnanakaw panlinlang panloloko <p>Gawain 4</p> <ol style="list-style-type: none"> Bribery o panunuhol Hindi tama ang ginawa ni Jhonny dahil masama ang ginawa niyang panunuhol ng pera sa kaklase para gawan siya ng proyekto para lamang may maisumite siya sa kanyang guro. black lies Hindi tama ang ginawang black lies ni Brenda sa kanyang mamimili dahil hindi siya nagsasabi ng totoo. Wala siyang pakialam kung bagay ba ang damit sa kanyang mamimili ang mahalaga sa kanya ay ang kumita siya. dishonest action o pagpapanggap Hindi tama ang ginawang pagpapanggap ni Arlou dahil tila pinaniwala niya ang babae na palakaibigan siyang tao ngunit masama ang kanyang tunguhin dahil ninakaw niya ang selpon ng babae. 	<p style="text-align: center;">Tayahin</p> <p>1. A 2. C 3. B 4. C 5. D 6. D 7. A 8. D 9. C 10. A 11. A 12. D 13. D 14. B 15. A</p>
---	---	---

<p style="text-align: center;">Isa-isip</p> <p>Pagsisiinungaling</p> <p>Prosocial Lying Self-Enhancement Lying Selfish Lying Antisocial Lying Straight-up Lying White Lies Black Lies</p>	<p style="text-align: center;">Academic Dishonesty</p> <p>Plagiarism Deception Cheating Sabotage Forgery Bribery</p>	<p style="text-align: center;">Dishonesty Action</p> <p>Impostor magnanakaw palakakabigangpick pocketers.</p>
---	---	--

Sanggunian

Aklat

Bognot, Regina et.Al. 2014. *Edukasyon sa Pagpapakatao Modyul para sa mag-aaral*. 5th Floor Mabini Building. Meralco Avenue, Pasig City.

Hanguang Elektroniko

n.d. *Academic Integrity Tutorials*. Accessed May 8, 2020.

<https://www.niu.edu/academicintegrity/faculty/types/index.shtml#:~:text=Academic%20Dishonesty%20Defined,%2C%202003%3B%20Whitley%2C%20Jr.>

n.d. *berkeleycitycollege.edu*. Accessed May 8, 2020.

<https://www.berkeleycitycollege.edu/wp/de/what-is-academic-dishonesty/>.

Chua, Celestine. n.d. *personalexcellence*. Accessed May 8, 2020.

<https://personalexcellence.co/blog/dishonest-people/>.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph